

Pētījums atklāj, ka oglekļa dioksīda nodoklis luksusa precēm ir taisnīgāks un efektīvāks veids, kā samazināt emisijas.

Avots: Euronews Green, Ally Wybrew

Pētnieki atklāja, ka oglekļa nodokļa piemērošana luksusa precēm būtu "taisnīgāks" veids, kā panākt emisiju samazināšanu.

Pētījumā, kas šonedēļ (jūlija pirmajā nedēļā) publicēts akadēmiskajā žurnālā "One Earth", konstatēts, ka luksusa preču apliekšana ar nodokli būtu efektīvāka oglekļa emisiju samazināšanā nekā pašreizējās shēmas.

Jaunajā pētījumā konstatēts, ka, uzliekot nodokli tādām luksusa lietām kā lidojumi un apvidus automobiļi, siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinātos vairāk nekā vispārējs oglekļa nodoklis visām precēm.

Pastāvīgajā cīņā par oglekļa emisiju samazināšanu un klimata pārmaiņu palēnināšanu pastāvīgi tiek apspriesti jauni tiesību akti un politikas virzieni. Ja valstis vēlas sasniegt savus emisiju samazināšanas mērķus, ir jāmaina situācija.

Oglekļa nodoklis ir maksa, kas uzņēmumiem jāmaksā par katru tonnu oglekļa dioksīda, kas pārsniedz noteikto limitu. Nodokļa mērķis ir mudināt ražotājus un izplatītājus samazināt oglekļa dioksīda emisijas un ieguldīt līdzekļus alternatīvos, videi draudzīgākos ražošanas vai piegādes procesos.

Kā oglekļa nodokļi darbojas pašlaik?

Pašlaik oglekļa nodokļi ir vienādi visās tautsaimniecības nozarēs neatkarīgi no pārdotā produkta vai pakalpojuma. Bieži vien ieņēmumi no šī nodokļa tiek novirzīti zaļās enerģijas pētniecībai un attīstībai.

Pašlaik vairāk nekā divdesmit valstīs ir ieviesti ievērojami oglekļa nodokļi: Argentīnā, Kanādā, Čīlē, Ķīnā, Kolumbijā, Dānijā, Eiropas Savienībā, Japānā, Kazahstānā, Dienvidkorejā, Kanādā, Meksikā, Jaunzēlandē, Norvēģijā, Singapūrā, Dienvidāfrikā, Zviedrijā, Dienvidāfrikā, Lielbritānijā un Ukrainā.

Eiropas Savienībai ir sava emisiju sistēma, ko sauc par ES ETS un kas tika izveidota 2005. gadā. Uzņēmumi, kas ir ES ETS dalībnieki, var pirkt un pārdot oglekļa dioksīdu, ko tie drīkst emitēt saskaņā ar šo sistēmu, pirms gada beigās atdod savas kvotas.

Katru gadu ES samazina maksimāli pieļaujamo emisiju apjomu, kā rezultātā kopš sistēmas izveides par 43 % samazinājušās emisijas no elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas un energoietilpīgajām rūpniecības nozarēm.

Tomēr daži pētnieki uzskata, ka tas ir neefektīvs veids, kā samazināt mājsaimniecību emisijas, jo daži produkti ar augstu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, piemēram, apkure un degviela, ir būtiski ikdienas dzīvē.

Ar vispārēju oglekļa dioksīda emisiju nodevu mājsaimniecībām ar augstiem ienākumiem un mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem tiek piemērota vienāda maksa, tādējādi nesamērīgi ietekmējot tos, kuri saņem zemāku atalgojumu.

Pētījums aptver 90 % no pasaules iedzīvotājiem.

Pētnieks Janniks Osvalds (Yannick Oswald) un viņa komanda modelēja tikai luksusa nodokļa uzlikšanas rezultātus 88 valstīs, kas pārstāv aptuveni 90 procentus pasaules iedzīvotāju. Produkti, kas tika definēti kā "luksusa" produkti, atšķīrās atkarībā no atrašanās vietas, pamatojoties uz to, kā patērētāji varētu reaģēt uz paaugstinātajām cenām.

"Saskaņā ar mūsu ierosināto shēmu luksusa precēm, piemēram, tālbraucieniem vai augstas veiktspējas automobiļu vadīšanai, tiks piemērots lielāks oglekļa nodoklis, bet precēm un pakalpojumiem, kas nodrošina cilvēku pamatvajadzības, piemēram, mājokļa nodrošināšanu, ēdiena gatavošanu un veselības aprūpi, tiks piemērots mazāks oglekļa nodoklis," skaidro Janniks Osvalds.

Izmantojot ASV piemēru, Jannika Osvalda komanda piemēroja vienotu oglekļa nodokli 150 ASV dolāru (135 eiro) apmērā par tonnu un salīdzināja to ar mainīgu nodokli luksusa precēm. Mājokļa apkure tika modelēta ar 100 dolāriem (90 eiro) par tonnu, sadzīves tehnika - ar 200 dolāriem (180 eiro) par tonnu, bet kompleksās brīvdienas - ar 300 dolāriem par tonnu. Vienota nodokļa rezultātā vidējais emisiju

samazinājums valstī bija 4,4 %. Ar luksusa preču nodokli šis samazinājums pieauga līdz 4,8 procentiem.

Vairāk ieguvumu nekā tikai emisiju samazinājums

Pētījuma rezultāti ir pietiekami atklāti. Rezultāti liecina, ka, ja visas 88 valstis ieviestu luksusa preču nodokli, tas, visticamāk, nodrošinātu 75 % no emisiju samazinājuma, kas nepieciešams, lai līdz 2050. gadam globālo sasilšanu noturētu zem 2°C.

Tomēr, lai sasniegtu Parīzes nolīgumā noteiktos oglekļa emisiju mērķus, Janniks Osvalds norāda, ka šai sistēmai būtu jāsākas "nekavējoties, universāli un ar augstām un strauji augošām oglekļa cenām, salīdzinot ar jebkuru pašlaik īstenoto politiku".

Oglekļa emisiju samazināšana nav vienīgais ieguvums, kas tiek minēts šajā scenārijā. Jo īpaši valstīs ar augstākiem ienākumiem, visticamāk, mazinātos arī nevienlīdzības atšķirības, jo daudzi samazinājumi attiektos uz luksusa precēm, nevis uz mājtsaimniecībām nepieciešamajām precēm, tāpēc, pēc Jannika Osvalda domām, rastos "taisnīgāka sadales ietekme".

Tikai luksusa priekšmetu aplikšana ar nodokļiem var nebūt reāla. Luksusa nodokļa ieviešana būtu neticami sarežģīta, jo vien savākt pietiekami daudz datu par katru produktu būtu milzīgs uzdevums. Taču, kā norāda Janniks Osvalds, "ja vēlaties īstenot šādu politiku ilgtermiņā, ir vajadzīga laba datu plūsma, kas nodrošina kaut ko līdzīgu".

Tā, visticamāk, saskartos arī ar politiskām grūtībām, jo bagātnieku aplikšanai ar nodokļiem bieži vien ir vajadzīgs pamatots iemesls, lai vēlētāji to atbalstītu.